

<https://doi.org/10.31516/2410-5333.065.11>¹

УДК 378.4 : 025.2

Л. В. Бутко

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних наук, культури і мистецтва Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна

larysabutko@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8817-3381>

О. В. Швець

директор бібліотеки Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна

elenashvets1509@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0000-9574-3787>

С. А. Федоренко

кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних наук, культури і мистецтва Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна

svfedor70@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0000-2763-8280>

**ІСТОРІЯ ПОПОВНЕННЯ БІБЛІОТЕЧНОГО ФОНДУ БІБЛІОТЕКИ
КРЕМЕНЧУЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ
МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО В ЕКСЛІБРИСАХ І ШТЕМПЕЛЯХ**

Статтю присвячено з'ясуванню історії поповнення бібліотечного фонду бібліотеки Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського (КрНУ). Автори доводять, що екслібриси і штемпелі як провінієнції є важливим історичним джерелом в аспекті з'ясування процесу формування бібліотечних фондів університетських бібліотек, які як складова бібліотечної системи є основою демократичного суспільства. Як наслідок, дослідження будь-яких аспектів історії бібліотеки дозволяє з'ясувати підвалини формування цього інституту. Результати дослідження свідчать про те, що найактивніше фонди бібліотеки КрНУ поповнювалися з фондів організацій, установ, приватних осіб на початку формування бібліотеки, у 1960-х рр., як акція підтримки бібліотеки на етапі її становлення, а також у 1900-ті та 2000-ні — у період реорганізації та припинення існування організації, а також розформування бібліотек підприємств й організацій. На основі статистичних даних автори доводять, що процес поповнення фондів бібліотеки КрНУ здійснювався різними групами поповнювачів з огляду на їх потенціал і якість фондів, проте соціально-політичні зрушення певних історичних етапів також вплинули на процес передання книг.

Ключові слова: *бібліотека, бібліотечний фонд, Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, екслібриси, штемпелі, печатки.*

1 This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

L. Butko

Candidate of Philological Sciences, Assistant Professor, Assistant Professor at the Department of Humanities, Culture and Art, Mykhailo Ostrohradskyi Kremenchuk National University, Kremenchuk, Ukraine

O. Shvets

library director, Mykhailo Ostrohradskyi Kremenchuk National University, Kremenchuk, Ukraine

S. Fedorenko

Candidate of Historical Sciences, Assistant Professor, Assistant Professor at the Department of Humanities, Culture and Art, Mykhailo Ostrohradskyi Kremenchuk National University, Kremenchuk, Ukraine

THE HISTORY OF ADDITION TO THE LIBRARY FUND OF MYKHAILO OSTROHRADSKYI KREMENCHUK NATIONAL UNIVERSITY LIBRARY IN EXLIBRIS AND STAMPS

The purpose of the article is to find out the history of the replenishment of the library fund of Mykhailo Ostrohradskyi Kremenchuk National University based on exlibris and stamps.

The methodology. Achieving the set goal and solving the research tasks were carried out on the basis of the principle of objectivity, which revealed the multifaceted nature of the research object and made it possible to get as close as possible to the realities of the library system. The research is based on a systematic approach, which presupposes the use of provenances as a historical source in the aspect of elucidating the process of formation of library funds of university libraries. In the process of researching the history of the replenishment of the library fund of the library of Mykhailo Ostrohradskyi Kremenchuk National University in exlibris and stamps, a structural method was used, which allowed to describe the peculiarities of the replenishment of the library fund by different groups of replenishers in diachrony. During the research, the authors used the method of situational research, which made it possible to analyze the ways of replenishing the book fund of the library of a particular university. The use of methods of analysis and synthesis made it possible to determine the degree of development of the topic, as well as to reveal the general trends in replenishing the book fund of the university library. The systematic solution of the problem must be preceded by its systematic formulation, which is the basis of the systematic analysis of the problem. The complete formulation of the problem in the classics of the systems approach, which includes formulation, construction, evaluation, justification and notation of the problem, was considered by the authors earlier (Ayvazyan, 2013; Bilous, 2010; Bolyak et cet., 2020; Karoyeva, 2015).

The results. Exlibris and stamps are an important historical source in the aspect of clarifying the process of forming of university libraries funds. The results of the analysis of book marks of the library fund of Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University made it possible to find out that the book fund was most actively replenished from the library fund of other organizations and individuals during the period of the library's formation and restructuring / disbanding of enterprises and organizations (the 1960s, 1990s and 2000s). The most active groups of contributors to the library fund of the university library are educational institutions, enterprises and institutions, as well as public organizations.

The scientific novelty consists in substantiating the history of the formation of the university library as an important social institution and the phenomenon of spiritual culture in the context of the historical development of society, which necessitates the transition from the study of the history of the development of librarianship at the level of analysis and generalization of facts within individual library directions and issues to the selection and study of large blocks of librarianship problems that are directly related to certain trends of historical and cultural processes that determine the essence, structure and functions of the library and the main directions of library activity in different historical eras.

The practical significance consists in highlighting approaches to clarifying the history of the formation of the book fund of a separate university library based on provenances as a historical source.

Keywords: *library, library fund, Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi National University, exlibris, stamps, seals.*

Актуальність теми дослідження. Нині вітчизняна бібліотека як соціальний інститут виходить на новий рівень, здійснюючи не лише активну інформаційну, а й соціокультурну, виховну, просвітницьку, наукову, соціальну, економічну та іншу діяльність, репрезентуючи активні трансформаційні процеси поступу й наближення до тих стандартів обслуговування споживачів своїх послуг, які висуває реальність. Це й зумовлює увагу як наукової спільноти, так і практиків бібліотечної справи як до бібліотечної системи загалом, яка є основою демократичного суспільства, так і до багатоаспектної історії її становлення, що дозволяє з'ясувати підвалини формування цього інституту.

Постановка проблеми. Слід зазначити, що з'являється велика кількість серйозних наукових розвідок у царині історії як бібліотечної системи загалом, так і досліджень локального спрямування. Ці розвідки також важливі й в аспекті унаочнення меморіальної функції бібліотеки, її ролі в збереженні нашої історичної пам'яті, культурного надбання.

Тому історія бібліотеки може вивчатися за персоналіями, подіями тощо, але цікавим об'єктом наукових пошуків, на наш погляд, є й шляхи поповнення її фонду. Це демонструє взаємодію між бібліотеками, бібліотеками й організаціями, бібліотеками та персоналіями.

Важливою ілюстрацією цієї практики є провенієнції, що в книгознавстві традиційно тлумачаться як власницькі записи (авторські помітки, дарчі написи та ін.) і позначки на книзі, які надають змогу визначити історію володіння певними особами чи інституціями конкретною книгою, яка часто пов'язана з належністю її до особистих книжкових зібрань, колекцій або бібліотек, установ (Соколов, 2016, с. 8).

Саме вони є важливою документальною основою для дослідження кола історичних питань, зокрема й історії формування фонду бібліотеки, дозволяють актуалізувати інтерес до книги, намітити підходи до реконструкції

окремих книжкових зібрань, пробудити інтерес до окремих книг, фонду бібліотеки організації, персоналій, пов'язаних із діяльністю бібліотеки, власників книжкових зібрань тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історія розвитку бібліотек завжди була в полі зору зарубіжних і вітчизняних науковців. Можна виокремити праці українських учених, присвячені багатоаспектній історії книгозбірень (В. А. Колеснікова, Н. Р. Михайлова, І. В. Черновол, Н. В. Науменко (2008), М. М. Кольбух (2005), Н. Е. Кунанець (2011), Т. Майдак (2023), І. Приймак (2013), Н. Стрішенець (2001), В. М. Хмарський (2002)), а також дослідження історії бібліотек через певний спектр її діяльності (В. І. Попик, Т. В. Добко, С. С. Кіраль (2019)) та крізь призму персоналій (О. Боляк, Г. Боряк, Н. Зубкова, Г. Папакін, О. Степченко (2020)) тощо.

Слід виокремити наукові розвідки і з історії бібліотек закладів освіти (О. Б. Айвазян (2013), І. О. Білоус (2010), О. В. Бряник, В. В. Воробець, Н. І. Гунько, М. М. Ігнатюк, С. Г. Кривова (2021), Т. В. Куриленко (2012), Т. Є. Мяскова (2007), М. О. Подрезова (2007) та ін.).

Провенієнції цікавлять мистецтвознавців (Белічко, 1963; Бердичевський, 1977; В'юник, 1964), книгознавців та бібліотекознавців з погляду своєї інформативності й документальності записів (позначень) (Кароєва, 2015, 2016; Кривенко, 2011; Ландарева, 2017; Нестеренко, 2015; Шустова, 2020), які постають іноді визначальним і чи не єдиним чинником (доказом) під час реконструкції втрачених нині чи розпорошених книгозбірень (Соколов, 2016, с. 11). Актуальними й сьогодні є розвідки з визначення методології дослідження провенієнцій (Швець, 2007).

Так, В. Ю. Соколов зазначає, що провенієнції у XIX–XX ст. були предметом уваги дослідження й архівознавства. На початку XX ст. «провенієнц-принцип» як принцип походження документів було визнано найкращою системою класифікації та інвентаризації кожного фонду як з погляду архівного порядку, так і в аспекті історичних досліджень. Відповідно до цього, архіви завжди повинні були вказувати на джерела (установи, особи і т. д.), від яких надходять документи, а також фіксувати і відображати колишній порядок їхнього зберігання (Соколов, 2016, с. 11).

Представники сучасної архівознавчої науки також досить широко використовують поняття «провенієнц-принцип» як принцип походження документів (Матяш, 2008, с. 675).

Авторські знаки можуть заповнити прогалини і в історії поповнення бібліотечного фонду, що є важливою складовою загальної історії бібліотеки. Так, L. Jarzębowski підкреслював важливе значення й необхідність вивчення провенієнцій у книгознавчих і бібліотекознавчих дослідженнях з історії діяльності бібліотек, розвитку читацьких осередків та інтересів, кола читання книжок тощо (Jarzębowski, 1982).

І. Ціборовська-Римарович у статті «Маргінальні записи стародруків із книгозбірень католицьких монастирів XVI–XVIII ст. на етнічних українських землях як джерело до історії формування монастирських бібліотечних фондів» наголошувала на важливості джерельної бази таких провієнцій, як друковані екслібриси, штемпелі й печатки (Ціборовська-Римарович, 2010).

Мета статті — з'ясувати історію поповнення бібліотечного фонду Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського на матеріалі екслібрисів і штемпелів.

Дослідження одного зі шляхів поповнення фонду бібліотеки університету надасть можливість з'ясувати не лише хронопис конкретного бібліотечного фонду, а й виявити загальні тенденції історії вітчизняних бібліотек.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як уже зазначалося, екслібриси і штемпелі як провенієнції з огляду на значний інформаційний потенціал сприяють відтворенню історії існування книжкової пам'ятки, зібрання, а отже, й історії бібліотеки загалом в аспекті діахронії її фонду.

Фонд бібліотеки Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського починає своє формування з 1921 р. як фонд книгозбірні вищих трирічних українських педагогічних курсів.

Об'єктом пропонованої розвідки є бібліотечний фонд, що почав формуватися з 1960 р., від часу створення загальнотехнічного факультету Полтавського інституту інженерів сільськогосподарського будівництва. Отже, традиційно в таких умовах фонд бібліотеки було сформовано передусім надходженнями із закладів вищої освіти Полтави, Харкова, Києва та інших великих міст і бібліотек підприємств міста: КраЗу, Крюківського вагонобудівного заводу (КВБЗ), Кредмашу тощо. Традиційно на перших етапах становлення бібліотеки її фонд поповнювався, зокрема, шляхом передавання книжкових видань з реорганізованих фондів інших бібліотек, спеціалізованих книгозбірень та фізичних осіб: здобувачів вищої освіти, представників професорсько-викладацького складу, інших працівників університету й мешканців міста.

Пропонований аналіз поповнення фондів бібліотеки університету було здійснено на матеріалі штампів та екслібрисів книг, які були прийняті на баланс бібліотеки університету та зареєстровані в інвентарній книзі її фонду.

На книжкових виданнях бібліотеки виявлено декілька видів печаток: матриці, відтиски та каучукові штемпелі.

Перші документально-ілюстративні свідоцтва представлені виданнями, датованими 1921 роком, з фонду бібліотеки Клубу імені Карла Маркса (див. рисунок 1), який фінансував «Союз табачників Кременчуга».

У фонді університетської бібліотеки виявлено книги, передані з бібліотеки Будинку політпросвіти (див. рисунок 2).

Деякі видання потрапили до фонду з Будинку офіцерів, який було реорганізовано на початку ХХІ ст., а фонд передано до різних бібліотек міста, зокрема і до бібліотеки університету (див. рисунок 3).

Цілком природно, що фонд бібліотеки науково-освітнього закладу поповнювався з фонду Будинку науки та техніки Полтавського обласного правління Союзу наукових та інженерних товариств СРСР, який було розформовано у 1991 р. (див. рисунок 4).

Щодо підприємств міста, то майже повністю фонд наукової бібліотеки заводу КрАЗ після її розформування у 2005 р. передано до бібліотеки університету. Також було передано видання з обмінно-резервного фонду. До формування книжкового фонду бібліотеки КрНУ долучилась і бібліотека КВНЗ, передавши видання довідково-бібліографічного та науково-технічного змісту (див. рисунок 5).

До поповнення фонду бібліотеки КрНУ долучалися й користувачі бібліотеки та містяни, про що свідчать особисті штампи та екслібриси колишніх власників (див. рисунок 6).

Під час вивчення, систематизації фонду та реконструкції зібрання бібліотеки університету було виявлено значну кількість видань з печатками освітніх установ (див. рисунок 7), благодійних фондів, національних спілок, політико-історичних та релігійних спільнот тощо.

Загалом найактивніше поповнення книжкового фонду відбувалося з 1960 р. до 2006 р. Усього було передано до фонду 60 374 екз. Динаміку поповнення за роками можна простежити на Рис. 8.

Результати свідчать про те, що найактивніше фонди бібліотеки КрНУ поповнювалися з фондів організацій, установ, приватних осіб на початку формування бібліотеки, у 1960-х рр., як акція підтримки бібліотеки на етапі її становлення, а також у 1900-ті та 2000-ні — у період реорганізації та припинення існування організацій і розформування бібліотек підприємств та організацій.

Загальну картину груп осіб та організацій, які долучилися до поповнення фонду бібліотеки КрНУ, представлено в таблиці 1.

Табл. 1.

Кількість одиниць книжкового фонду бібліотеки КрНУ, передані фізичними особами та організаціями

Група поповнювачів фонду	Роки поповнення				
	1960-ті	1970-ті	1980-ті	1990-ті	2000-ні
Заклади освіти	9 943	546	605	695	-
Підприємства, установи	9 084	860	968	5 376	3 741
Громадські організації	8 489	706	529	5 356	2 915
Фізичні особи	2 638	374	64	3 649	3 835
Усього	30 164	2 486	2 166	15 076	10 491

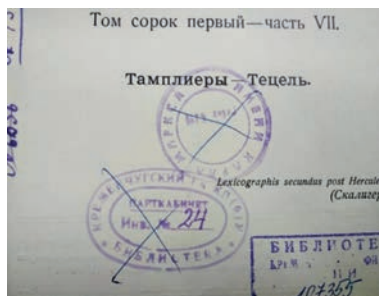

Рис. 1. Книги, передані з бібліотеки Клубу імені Карла Маркса

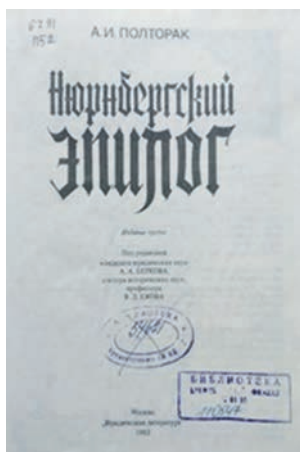

Рис. 2. Книги, передані з бібліотеки Будинку політпросвіти

Рис. 3. Книги, передані з бібліотеки Будинку офіцерів

Рис. 4. Штampi бібліотеки Будинку науки та техніки Полтавського обласного правління Союзу наукових та інженерних товариств СРСР

Рис. 5. Штатми бібліотек КрАЗу та КВБЗ

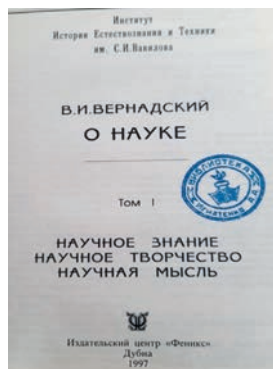

Рис. 6. Штатми особистої бібліотеки О. Ігнатенка, В. Симоненка та І. Муралова

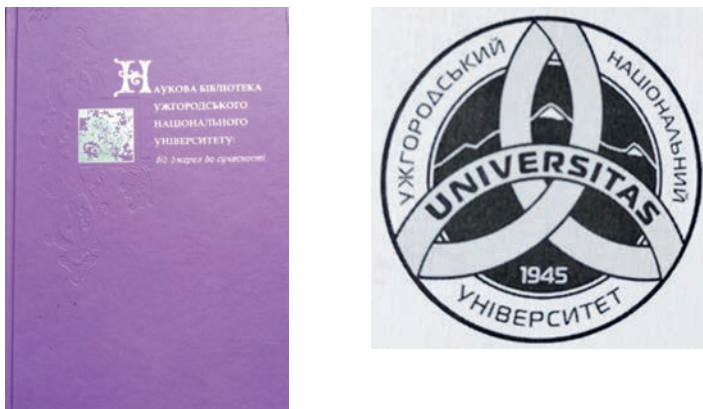

Рис. 7. Штampi Ужгородського національного університету

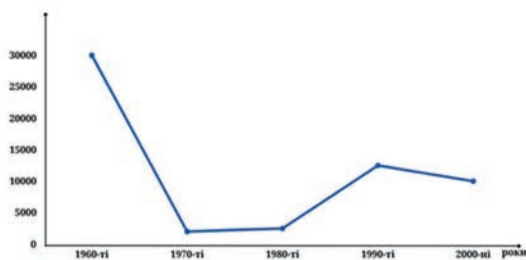

Рис. 8. Графік поповнення книжкового фонду бібліотеки КрНУ за роками

Статистичні дані свідчать, що процес поповнення фондів бібліотеки КрНУ здійснювався різними групами поповнювачів з огляду на їх потенціал і якість фондів, проте соціально-політичні зрушення певних історичних етапів також вплинули на процес передання.

Висновки. Отже, провенієнції, до яких належать екслібриси і штамп, є важливим історичним джерелом в аспекті з'ясування процесу формування бібліотечних фондів університетських бібліотек. Результати аналізу книжкових знаків бібліотечного фонду бібліотеки КрНУ дозволив з'ясувати, що найактивніше книжковий фонд поповнювався з фонду бібліотек інших організацій та фізичних осіб у період становлення бібліотеки та реструктуризації / розформування підприємств та організацій (1960-ті, 1990-ті та 2000-ні роки). Найактивнішими групами поповнювачів бібліотечного фонду бібліотеки університету були заклади освіти, підприємства та установи, а також громадські організації.

Перспективи подальших досліджень. Подальші наукові пошуки щодо бібліотеки Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського в синхронії та діахронії дозволять заповнити лакуни в організації діяльності університетських бібліотек, які є важливою складовою системи бібліотек та інноваційний розвиток яких суголосний модернізації системи вищої освіти в Україні і зумовлений нею.

Список посилань

- Айвазян, О. Б. (2013). Історія та сучасність наукової бібліотеки Хмельницького національного університету. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Сер.: Бібліотекознавство. Книгознавство*, 3, 145–154.
- Бердичевський, Я. (1977). *Мистецтво есклібриса. Наш друг книга*. Реклама.
- Білоус, І. О. (2010). Бібліотека Львівської політехніки: історія становлення і розвитку. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Сер.: Бібліотекознавство. Книгознавство*, 2, 247–255.
- Белічко, Ю. (1963). *Есклібрис — «паспорт» книги*. Вітчизна.
- В'юник, А. (1964). *Український есклібрис*. Мистецтво.
- Життя в науці. Студії на пошану Любові Дубровіної* (2020). О. Боляк, Г. Боряк, Н. Зубкова, Г. Папакін, О. Степченко, Н. Шип. НБУВ.
- Історія Наукової бібліотеки Інституту археології НАН України (2008). В. А. Колеснікова, Н. Р. Михайлова, І. В. Черновол, Н. В. Науменко. *Археологія*, 4, 104–111.
- Каросва, Т. Р. (2015). Із практики формування особистих бібліотек подоянами на початку ХХ ст. *Подільський книжник*, 6/7, 92.
- Каросва, Т. Р. (2016). *Розвиток книжкової культури як чинник модернізації суспільства в українських губерніях другої половини ХІХ — початку ХХ ст.* [Дисертація доктора наук, Вінницький державний педагогічний університет].
- Кольбух, М. М. (2005). Історія формування збірки кирилических рукописних книг відділу рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. *Рукописна та книжкова спадщина України*, 10, 263–276.
- Кривенко, М. (2011). Власницькі знаки як джерело вивчення історичних колекцій (на прикладі українських приватних бібліотек Галичини кінця ХІХ — першої половини ХХ ст. у фонді Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника). *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника*, 42, 422–441.
- Кунанець, Н. Е. (2011). Бібліотека Богословського наукового товариства: сторінки історії. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, 2, 31–35.
- Куриленко, Т. В. (2012). Бібліотека університету: історія, сучасність, перспективи. *Вища школа*, 1, 117–125.

- Ландарева, Н. І. (2017). Відтиски часу, або Про що розповіли власницькі знаки у книгах. І. І. Журавльова (Уклад.), *Книга і бібліотека у мистецькому просторі міста, Матеріали Всеукраїнської наукової конференції, Харків, 18–19 жовт. 2017 р. Харків*, 60–67.
- Майдак, Т. (2023). Історія бібліотечної справи Кременчука. *Бібліотечний форум: історія, теорія і практика*, 2 (32).
- Матяш, І. (2008). Провіснц-принцип (принцип «поваги до фонду»). *Українська архівна енциклопедія*, 675.
- Мяскова, Т. Є. (2007). Бібліотека Острозького єзуїтського колегіуму: історія виникнення, функціонування та сучасний стан. *Рукописна та книжкова спадщина України*, 11, 122–135.
- Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: розвиток національної бібліографії, біографічних досліджень та науково-бібліографічної діяльності (2002–2019)* (2019). В. І. Попик, Т. В. Добко, С. С. Кіраль [та ін.]. НБУВ.
- Наукова бібліотека Ужгородського національного університету: від джерел до сучасності* (2021). О. В. Бряник, В. В. Воробець, Н. І. Гунько, М. М. Ігнатюк, С. Г. Кривова. Видавництво Олександри Гаркуші.
- Нестеренко, П. (2015). Книжковий штемпель як джерело вивчення реорганізацій Української академії мистецтва (НАОМА). *Українська академія мистецтва*, 24, 27–36.
- Подрезова, М. О. (2007). Науково-дослідна діяльність університетської бібліотеки: історія розвитку, традиційні напрямки та сучасні пріоритети. *Вісник Одеського національного університету. Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство*, 12 (4), 10–18.
- Приймак, І. (2013). Житомирська публічна бібліотека: історія створення. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*, 35, 567–571.
- Соколов, В. Ю. (2016). Виникнення і сутність терміна «провенієнція» в книгознавстві та дослідження відомостей про власницьку приналежність книг. *Бібліотечна планета*, 2, 8–12.
- Стрішенець, Н. (2001). Президентські бібліотеки США: історія та досвід функціонування. *Бібліотечний вісник*, 6, 31–39.
- Ціборовська-Римарович, І. (2010). Маргінальні записи стародруків із книгозбірень католицьких монастирів XVI–XVIII ст. на етнічних українських землях як джерело до історії формування монастирських бібліотечних фондів. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*, 28, 266–286.
- Хмарський, В. М. (2002). *Археографічна діяльність Одеського товариства історії і старожитностей*. Астропринт.
- Швець, Н. П. (2007). До методології дослідження «власницького знаку»: (досвід роботи Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. І. Я. Франка). *Рукописна та книжкова спадщина України*, 11, 48–69.
- Шустова, Ю. (2020). Провенції в примірниках Граматики Мелетіи Смотрицького (Ев'є, 1619) из собраний Росийской державой библиотеки. *Наукови*

праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. *Славянские обри*, 59, 314–328.

Jarzębowski, L. (1982). O potrzebie i metodach badań proweniencyjnych. *Studia o działalności i zbiorach Biblioteki Uniwersytetu im. M. Kopernika*, 2, 101–188.

References

- Ayvazyan, O. B. (2013). History and modernity of scientific library of Khmelnytskyi National University. *Naukovi pratsi Kam'yanets'-Podil's'koho natsional'noho universytetu imeni Ivana Ohiyenka. Ser.: Bibliotekoznavstvo. Knyhoznavstvo*, 3, 145–154. [In Ukrainian].
- Berdychevskiy, Ya. (1977). *Exlibris art. Our friend is the book*. Reklama.
- Bilous, I. O. (2010). Library of Lviv Polytechnic: history of formation and development. *Naukovi pratsi Kam'yanets'-Podil's'koho natsional'noho universytetu imeni Ivana Ohiyenka. Ser.: Bibliotekoznavstvo. Knyhoznavstvo*, 2, 247–255. [In Ukrainian].
- Belichko, Yu. (1963). *Exlibris is the "passport" of the book*. Vitchyzna. [In Ukrainian].
- Viunyk, A. (1964). *Ukrainian exlibris*. Mystetstvo. [In Ukrainian].
- Life in science. Studios in honor of Liubov Dubrovina* (2020). O. Boliak, H. Boriak, N. Zubkova, H. Papakin, O. Stepchenko, N. Shyp. Vernadsky National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
- History of the Scientific Library of the Institute of Archeology of the National Academy of Sciences of Ukraine (2008). V. A. Kolesnikova, N. R. Mykhailova, I. V. Chernovol, N. V. Naumenko. *Arkheolohiya*, 4, 104–111. [In Ukrainian].
- Karoieva, T. R. (2015). From the practice of formation of personal libraries by Podolians at the beginning of the XX century. *Podil'skyi knyzhnyk*, 6/7, 92. [In Ukrainian].
- Karoieva, T. R. (2016). *The development of book culture as a factor in the modernization of society in the Ukrainian provinces of the second half of the XIX and the beginning of the XX centuries* [Thesis of Doctor of Historical Sciences, Mykhailo Kotsiubynskiy Vinnytsia State Pedagogical University]. [In Ukrainian].
- Kolbukh, M. M. (2005). The history of the formation of the collection of Cyrillic manuscript books of the manuscripts department of V. Stefanyk Lviv Scientific Library. *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy*, 10, 263–276. [In Ukrainian].
- Kryvenko, M. (2011). Ownership signs as a source of studying historical collections (on the example of Ukrainian private libraries of Halychyna of the end of the XIX — the first half of the XX century in the fund of V. Stefanyk Lviv National Scientific Library of Ukraine). *Zapysky L'vivs'koyi natsional'noyi naukovoyi biblioteki Ukrainy imeni V. Stefanyka*, 42, 422–441. [In Ukrainian].
- Kunanets, N. E. (2011). Library of the Theological Scientific Society: pages of history. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiya*, 2, 31–35. [In Ukrainian].

- Kurylenko, T. V. (2012). University library: history, modernity, prospects. *Vyshcha shkola, 1*, 117–125. [In Ukrainian].
- Landarieva, N. I. (2017). Imprints of time, or what the ownership marks in books tell us about. In I. I. Zhuravlova (Ed.), *Book and Library in the Artistic Space of the City, Proceedings of the All-Ukrainian Scientific Conference, Kharkiv, October 18–19, 2017*. 2017, Kharkiv, 60–67. [In Ukrainian].
- Maidak, T. (2023). History of Kremenchuk library records. *Bibliotechnyy forum: istoriya, teoriya i praktyka, 2* (32). [In Ukrainian].
- Matiash, I. (2008). Provients-principle (principle of “respect for the fund”). *Ukrainska arkhivna entsyklopediia*, 675. [In Ukrainian].
- Miaskova, T. Ye. (2007). Library of Ostroh Jesuit Collegium: history of origin, functioning and current state. *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy, 11*, 122–135. [In Ukrainian].
- V. I. Vernadskyi *National Library of Ukraine: development of national bibliography, biographical research and scientific and bibliographic activities (2002–2019)* (2019). V. I. Popyk, T. V. Dobko, S. S. Kiral [and other]. NBUV. [In Ukrainian].
- Scientific library of Uzhgorod National University: from the sources to the present* (2021). O. V. Brianyk, V. V. Vorobets, N. I. Hunko, M. M. Ihnatiuk, S. H. Kryvova. Oleksandra Harkusha publishing house. [In Ukrainian].
- Nesterenko, P. (2015). Book stamp as a source of study of reorganizations of the Ukrainian Academy of Arts (NAAOM). *Ukrayins'ka akademiya mystetstva, 24*, 27–36. [In Ukrainian].
- Podrezova, M. O. (2007). Research activity of the university library: history of development, traditional directions and modern priorities. *Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu. Bibliotekoznavstvo, bibliohrafoznnavstvo, knyhoznnavstvo, 12* (4), 10–18. [In Ukrainian].
- Pryimak, I. (2013). Zhytomyr public library: history of creation. *Naukovi pratsi Natsional'noyi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernads'koho, 35*, 567–571. [In Ukrainian].
- Sokolov, V. Yu. (2016). The origin and essence of the term “provenance” in bibliography and the study of information about the ownership of books. *Bibliotekna planeta, 2*, 8–12. [In Ukrainian].
- Strishenets, N. (2001). US presidential libraries: history and experience of operation. *Bibliotechnyy visnyk, 6*, 31–39. [In Ukrainian].
- Tsiborovska-Rymarovych, I. (2010). Marginal records of old prints from the book collections of Catholic monasteries of the XVI–XVIII centuries on ethnic Ukrainian lands as a source for the history of the formation of monastic library funds. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho, 28*, 266–286. [In Ukrainian].
- Khmarskyi, V. M. (2002). *Archaeological activity of the Odessa Society of History and Antiquities*. Astroprint. [In Ukrainian].
- Shvets, N. P. (2007). To the research methodology of the “proprietary mark”: (experience of the Scientific Library of I. Ya. Franko Lviv National

- University). *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy*, 11, 48–69. [In Ukrainian].
- Shustova, Yu. (2020). Provenances in the conciliators of the Grammar of Meletius Smotrytsky (Evje, 1619) from the collections of Russian State Library. *Naukovy pratsy Natsyonal'noy byblyoteky Ukrainy ymeny V. I. Vernads'koho. Slavyanskye obry*, 59, 314–328. [In Belarusian].
- Jarzębowski, L. (1982). O potrzebie i metodach badań proweniencyjnych. *Studia o działalności i zbiorach Biblioteki Uniwersytetu im. M. Kopernika*, 2, 101–188. [In Polish].

Надійшла до редколегії 26.03.2024